

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av 5 kap. 19 § och 8 kap. 9 § i aktiebolagslagen, lagen om andelslag samt 5 kap. 15 § i försäkringsbolagslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att aktiebolagslagen, lagen om andelslag och försäkringsbolagslagen ska ändras. Enligt den gällande aktiebolagslagen ska moderbolaget alltid upprätta ett koncernbokslut, om det betalar ut medel till aktieägarna eller är ett publikt aktiebolag. I en koncern med flera nivåer gäller skyldigheten att upprätta ett koncernbokslut moderbolag på alla nivåer när de betalar ut medel. Den gällande nationella bestämmelsen är striktare än motsvarande bestämmelser i Europeiska gemenskapens koncernredovisningsdirektiv och de nationella bestämmelserna i de flesta andra medlemsstater i Europeiska unionen. Av detta följer att upprättandet av koncernbokslut och förrättandet av revision för moderbolag till finska underkoncerner, som ingår i en koncern med flera nivåer, föranleder extra kostnader för koncernerna.

Det föreslås att aktiebolagslagen ändras så

att ett moderbolag till en koncern på lägre nivå inte behöver upprätta ett koncernbokslut för utbetalning av medel, om moderbolaget enligt en undantagsbestämmelse i bokföringslagen är befriat från skyldigheten att upprätta ett koncernbokslut.

I propositionen föreslås dessutom att bestämmelserna om utdelningen av andelslagsmedel ska ändras i enlighet med den gällande aktiebolagslagen och den ändring som nu föreslås i aktiebolagslagen. Det föreslås att de bestämmelser i aktiebolagslagen och försäkringsbolagslagen som gäller tiden för utfärdandet av ett börsbolags stämmokallelse ska ändras för att genomföra direktivet om aktieägares rättigheter.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 31 december 2009 för att underkoncernernas moderbolag inte för den pågående räkenskapsperioden ska behöva upprätta koncernbokslut, som ansetts onödiga.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	4
1 NULÄGE	4
1.1 Allmänt.....	4
1.2 Lagstiftningen	4
1.2.1 Förutsättningar för utbetalning av medel enligt aktiebolagslagstiftningen	4
1.2.2 Förutsättningar för utdelning av medel enligt lagstiftningen om andelslag	5
1.2.3 Skyldighet att upprätta koncernbokslut	5
1.2.3.1 Skyldighet att upprätta koncernbokslut enligt bokföringslagen	5
1.2.3.2 Skyldighet att upprätta koncernbokslut enligt aktiebolagslagen	6
1.2.3.3 Skyldighet att upprätta koncernbokslut enligt lagen om andelslag	6
1.2.3.4 Krav som ställs på koncernbokslut i lagstiftningen om reglerade näringar...	7
1.3 Den internationella utvecklingen	7
2 BEDÖMNING AV NULÄGET	8
2.1 EU-lagstiftningen och ökade möjligheter till användning av koncernstrukturer	8
2.2 Koncernstrukturer i praktiken	8
2.3 Syftet med och betydelsen av upprättande av koncernbokslut vid bedömning av solvensen	11
2.4 Ändringsbehov	12
2.4.1 Bestämmelser om utbetalning av aktiebolags medel.....	12
2.4.2 Bestämmelser om utbetalning av andelslags medel	12
2.4.3 Genomförandet av direktivet om aktieägares rättigheter.....	12
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	13
3.1 Målsättning.....	13
3.2 Förslag.....	13
3.2.1 Bestämmelser om utbetalning av aktiebolags medel.....	13
3.2.2 Bestämmelser om utbetalning av andelslags medel	13
3.2.3 Genomförandet av direktivet om aktieägares rättigheter.....	13
3.2.4 Omständigheter som kräver fortsatt beredning	13
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	14
4.1 Ekonomiska konsekvenser	14
Konsekvenser för företagen.....	14
Konsekvenser för aktieägare, medlemmar, investerare och borgenärer.....	15
4.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet.....	15
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	15
DETALJMOTIVERING	17
1 LAGFÖRSLAG	17
1.1 Aktiebolagslag	17
5 kap. Bolagsstämma	17
8 kap. Eget kapital, bokslut, verksamhetsberättelse och koncern	17
1.2 Lag om andelslag	18
6 kap. Bokslut och koncernbokslut.....	18
8 kap. Medelsanvändningen, reservfond, överkursfond och uppskrivningsfond	18

10 kap. Återbetalning och nedsättning av insats samt minskning av antalet andelar	18
1.3 Försäkringsbolagslag	18
5 kap. Bolagstämma.....	18
1.4 Ikraftträdande	19
LAGFÖRSLAG	20
1. Lag om ändring av 5 kap. 19 § och 8 kap. 9 § i aktiebolagslagen.....	20
2. Lag om ändring av lagen om andelslag	21
3. Lag om ändring av 5 kap. 15 § i försäkringsbolagslagen	22
BILAGA	23
PARALLELTEXT	23
1. Lag om ändring av 5 kap. 19 § och 8 kap. 9 § i aktiebolagslagen.....	23
2. Lag om ändring av lagen om andelslag	25
3. Lag om ändring av 5 kap. 15 § i försäkringsbolagslagen	27

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Allmänt

Bestämmelser om förutsättningarna för utbetalning av aktiebolags medel finns i aktiebolagslagen (624/2006, nedan även ABL). I fråga om publika aktiebolag grundar sig regleringen delvis på EU-lagstiftning. Bestämmelserna om utbetalning av medel förnyades genom ABL som trädde i kraft 2006. Efter detta har behovet av att utveckla bestämmelserna utvärderats i en promemoria som utarbetats vid justitieministeriet som tjänsteuppdrag (Justitieministeriet, Utlåtanden och utredningar 2009:13): Skyldigheten att upprätta koncernbokslut och solvens- och balanstest vid utbetalning av ett aktiebolags medel, nedan justitieministeriets promemoria, på finska).

Bestämmelser om utdelning av ett andelslags överskott, återbetalning och nedsättning av insats samt minskning av antalet andelar finns i lagen om andelslag (1488/2001). I praktiken har det visat sig att förutsättningarna för utdelning av andelslags medel behöver utvecklas i riktning mot de bestämmelser som gäller aktiebolag i fråga om definitionen av utdelningsbara medel.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/36/EG om utnyttjande av vissa av aktieägares rättigheter i börsnoterade företag (nedan direktivet om aktieägares rättigheter) genomfördes den 3 augusti 2009 genom de ändringar av aktiebolagslagen, värdepappersmarknadslagen och försäkringsbolagslagen som trädde i kraft den 3 augusti 2009.

1.2 Lagstiftningen

1.2.1 Förutsättningar för utbetalning av medel enligt aktiebolagslagstiftningen

I artikel 15.1 a och 15.1 c i rådets andra direktiv 77/91/EEG av den 13 december 1976 om samordning av de skyddsåtgärder som krävs i medlemsstaterna av de i artikel 58 andra stycket i fördraget avsedda bolagen i bolagsmännens och tredje mans intressen

när det gäller att bilda ett aktiebolag samt att bevara och ändra dettas kapital, i syfte att göra skyddsåtgärderna likvärdiga, (nedan kapitaldirektivet), finns bestämmelser om förutsättningarna för utbetalning av publika aktiebolags medel. Med undantag för det fallet att det tecknade kapitalet sätts ned får, enligt artikel 15.1 a, inte någon utdelning ske till aktieägarna, om enligt bolagets årsredovisning nettotillgångarna på bokslutsdagen för det senaste räkenskapsåret understiger eller till följd av utdelningen skulle komma att understiga det tecknade kapitalet och de reserver som enligt lag eller bolagsordning inte får delas ut. Enligt artikel 15.1 c får det belopp som delas ut till aktieägarna inte överstiga vinsten för det senast avslutade räkenskapsåret med tillägg för balanserad vinst och belopp från reserver som får användas för detta ändamål samt med avdrag för balanserad förlust och belopp som enligt lag eller bolagsordning har avsatts till reserver. Bestämmelserna kallas allmänt för balanstestet.

I Finland grundar sig utbetalningen av privata och publika aktiebolags medel på ABL 13 kap. 1 § som innehåller en uttömmande definition av tillåtna utbetalningssätt. Enligt ABL 13 kap. 2 och 5 § är en förutsättning för utbetalning av medel att bolaget kan antas vara solvent även efter utbetalningen av medel (det s.k. solvenstestet). Dessa krav gäller alla aktiebolag.

Enligt den gällande ABL ska utbetalningen av medel basera sig på det senast fastställda bokslutet. Om bolaget enligt lag eller bolagsordningen är skyldigt att välja en revisor, ska bokslutet vara reviderat (13 kap. 3 §). Beloppet av de utdelningsbara medlen i koncernens moderbolag enligt balanstestet bestäms således, enligt gällande lag, endast enligt det fria egna kapital som bolagets särskilda bokslut utvisar. Det innebär således att det fria egna kapital som koncernbokslutet utvisar inte behöver beaktas. Trots detta krävs enligt den gällande ABL att ett koncernbokslut upprättas vid utbetalning av medel. Enligt förarbetena till ABL kan den ekonomiska ställning som koncernbokslutet utvisar ha betydelse

både när ett utbetalningsbeslut fattas och när beslutets lagenlighet, i synnerhet solvensen, i ett senare skede bedöms (RP 109/2005 rd, s. 98—99). Skyldigheten att upprätta ett koncernbokslut kan också ha betydelse med tanke på principen om försiktighet, så att de medel i koncernens moderbolag som ansetts vara utdelningsbara inte består av enbart koncernföretagens interna transaktioner. Däremot är en granskning av moderbolagets och dotterbolagens särskilda bokslut nödvändig för att utreda interna transaktioner och finansiella poster och för att få värderingen av tillgångsposterna att stämma.

Innehållet i de bestämmelser i ABL 13 kap. 2 och 4 § och 22 kap. 1 och 2 § som gäller solvenstestet samt olaglig utbetalning av medel och dess följder behandlas ingående i justitieministeriets promemoria (s. 11—13, 61 och 62). Också bolagsrättens förhållande till insolvens-, straff- och skatterätten har granskats i justitieministeriets promemoria (s. 7—9 och 13—16).

1.2.2 Förutsättningar för utdelning av medel enligt lagstiftningen om andelslag

I Finland grundar sig utdelningen av andelslags medel på 8 kap. 1 § i lagen om andelslag, där det finns en uttömmande definition av tillåtna sätt att dela ut medel, och på 8 kap. 2 §, enligt vilken det i andelslagets stadgar ska bestämmas om möjligheten att dela ut överskott. I 8 kap. 3—5 § i lagen om andelslag finns bestämmelser om förutsättningarna för att dela ut överskott. Enligt 8 kap. 3 § 1 mom. i lagen om andelslag får utdelningen av överskott inte överstiga det sammanlagda beloppet av överskottet enligt fastställd balansräkning för den senaste räkenskapsperioden, i 6 kap. 2 § 1 mom. 5 a-punkten avsedd fond för verkligt värde och andra i 6 kap. 2 § 3 mom. avsedda mot överskott svarande poster, från vilket belopp drags av de poster som nämns i 2 mom. I 8 kap. 4 § i lagen om andelslag finns bestämmelser om tilläggsbegränsningar för utdelningsbart överskott. I ett enskilt andelslag grundar sig alltså utdelningen av överskott formellt på det fastställda bokslutet för den senaste räkenskapsperioden. Enligt 8 kap. 5 § 1 mom. i lagen om andelslag anses som ett

moderandelslags utdelningsbara överskott det mindre av de belopp som räknats ut på basis av balansräkningen och koncernbalansräkningen.

Som utdelning av andelslags medel räknas också återbetalning och nedsättning av insats samt minskning av antalet andelar enligt 10 kap. i lagen om andelslag. Enligt 10 kap. 1 § 1 mom. i lagen om andelslag har en före detta medlem, när ett medlemskap i andelslaget har upphört, rätt att få sina insatser tillbaka så som bestäms i denna paragraf och i 2—6 §. Samma rätt har den till vilken medlemmens rätt har övergått. Det egna kapital som kan användas för återbetalning och det belopp som av insatsen ska återbetalas räknas enligt 10 kap. 1 § 4 mom. i lagen om andelslag ut på basis av bokslutet för den räkenskapsperiod under vilken medlemskapet upphörde. Det belopp som ska återbetalas ska erläggas inom ett år från utgången av räkenskapsperioden. Återbetalningen anses ha blivit erlagd när beloppet kan lyftas hos andelslaget, om inte något annat bestäms i stadgarna eller något annat avtalas. Om medlemskapet upphör på grund av dödsfall, ska det belopp som ska återbetalas erläggas inom ett år från utgången av den räkenskapsperiod under vilken andelslaget fick kännedom om dödsfallet.

För andelslagets del motsvarar rättsläget i fråga om solvenstestet rättsläget enligt den tidigare lagen om aktiebolag, eftersom syftet med lagen om andelslag från 2001 var att anpassa bestämmelserna om utdelningen av andelslags medel till den då gällande lagen om aktiebolag.

1.2.3 Skyldighet att upprätta koncernbokslut

1.2.3.1 Skyldighet att upprätta koncernbokslut enligt bokföringslagen

Andelslagets skyldighet att upprätta koncernbokslut grundar sig på rådets sjunde direktiv 83/349/EEG av den 13 juni 1983 grundat på artikel 54.3 g i fördraget om sammanställd redovisning, sådant det lyder ändrat genom rådets direktiv 90/604/EEG och rådets direktiv 90/605/EEG, nedan koncernredovisningsdirektivet, och på bokföringslagen (1336/1997, nedan BokfL). Enligt

BokfL 6 kap. 1 § 1 mom. ska ett aktiebolag eller andelslag som är moderföretag upprätta och i sitt bokslut ta in ett koncernbokslut, om under såväl den räkenskapsperiod som har gått ut som under den omedelbart föregående räkenskapsperioden minst två av följande i BokfL 3 kap. 9 § 2 mom. fastställda gränser har överskridits, räknade sammanlagt för både moderföretaget och dess dotterföretag: 1) omsättningen eller motsvarande avkastning är högst 7 300 000 euro, 2) balansomslutningen är högst 3 650 000 euro eller 3) det genomsnittliga antalet anställda i koncernen är 50 personer. Avsikten med bestämmelsen är att små koncerners moderbolag och moderandelslag inte ska omfattas av skyldigheten att upprätta koncernbokslut. En underkoncerns moderföretag behöver dock inte upprätta ett koncernbokslut om alla följande villkor är uppfyllda: 1) ett företag som lyder under lagstiftningen i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet äger minst nio tiondelar av underkoncernens moderföretag, 2) moderföretagets övriga ägare har gett sitt samtycke till att koncernbokslut inte upprättas och 3) boksluten för moderföretaget och dess dotterföretag sammanställs med koncernbokslutet för ett företag som lyder under lagstiftningen i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och koncernbokslutet ges in för registrering enligt bestämmelserna i 3 kap. 9 § (6 kap. 1 § 4 mom.). Om man enligt detta undantag låtit bli att upprätta koncernbokslut, ska en överkoncerns moderföretag lämna de uppgifter som avses i 2 kap. 10 § 2 mom. i bokföringsförordningen (1339/1997).

Enligt BokfL ska moderbolaget dock alltid upprätta ett koncernbokslut om aktierna eller andelarna i koncernföretaget är föremål för offentlig handel enligt värdepappersmarknadslagen eller motsvarande handel vid en fondbörs som lyder under lagstiftningen i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (BokfL 6 kap. 1 § 5 mom.).

1.2.3.2 Skyldighet att upprätta koncernbokslut enligt aktiebolagslagen

Enligt ABL ska moderbolaget alltid upprätta ett koncernbokslut, om det betalar ut medel till aktieägarna eller är ett publikt aktie-

bolag (8 kap. 9 § 2 mom.). Skyldigheten att upprätta koncernbokslut är mera omfattande enligt ABL än enligt koncernredovisningsdirektivet och BokfL. Trots att koncernbokslut enligt BokfL inte skulle behöva upprättas, ska det enligt ABL alltid upprättas om moderbolaget är ett publikt aktiebolag eller ett sådant privat aktiebolag som betalar ut medel till aktieägarna. Enligt ABL ska ett koncernbokslut upprättas oberoende av koncernens storlek eller av att underkoncernens moderföretag enligt BokfL inte är skyldigt att upprätta ett koncernbokslut. Bokföringsnämnden har tillåtit undantag från detta endast om koncernbokslutet inte sammanställs med ett enda dotterföretag enligt BokfL 6 kap. 3 §. Vid upprättande av koncernbokslut tillämpas bestämmelserna i BokfL och bokföringsförordningen samt bokföringsnämndens allmänna anvisning också när skyldigheten att upprätta koncernbokslut baserar sig på de ovan avsedda bestämmelserna i ABL (bokföringsnämnden 2006, s. 9—11).

I justitieministeriets promemoria går man närmare in på hurdana vinstutdelningssituationer som kan uppstå i koncerner av olika slag och olika storlek (justitieministeriets promemoria, s. 19—21).

1.2.3.3 Skyldighet att upprätta koncernbokslut enligt lagen om andelslag

Enligt 8 kap. 5 § och 10 kap. 2 § 1 mom. i lagen om andelslag är beloppet av det egna kapital som kan användas för utdelning av moderandelslagets överskott eller återbetalning av insatser det mindre av de belopp som räknats ut på basis av balansräkningen och koncernbalansräkningen. Vid utdelning av andelslagets medel ska ett koncernbokslut således alltid upprättas, trots att moderandelslagets separata balansräkning kan utgöra grund för utdelningen, om det egna kapital som den utvisar är mindre än det egna kapital som koncernbalansräkningen utvisar. De bestämmelser som gäller andelslag avviker från aktiebolagslagen också i det hänseendet att utdelningen av ett andelslags medel alltid grundar sig på bokslutet för den senast avslutade räkenskapsperioden.

1.2.3.4 Krav som ställs på koncernbokslut i lagstiftningen om reglerade näringar

I lagstiftningen om reglerad finansieringsverksamhet finns dessutom specialbestämmelser om skyldigheten att upprätta koncernbokslut (t.ex. 8 kap. 20 § 3 mom. i försäkringsbolagslagen [521/2008] och 146 § 1 mom. i kreditinstitutslagen [121/2007]).

1.3 Den internationella utvecklingen

Huvuddragen i EU-lagstiftningen och den nationella lagstiftningen utreds i fråga om utdelningen av medel och skyldigheten att upprätta koncernbokslut i punkt 1.1. I kapitaldirektivet föreskrivs om det balanstest som grundar sig på täckandet av det bundna egna kapitalet i offentliga bolag. I koncernredovisningsdirektivet föreskrivs både om den allmänna skyldigheten för alla moderbolag som är aktiebolag eller bolag med begränsat ansvar att upprätta ett koncernbokslut och om undantag från denna skyldighet.

I justitieministeriets promemoria finns en detaljerad genomgång av den gällande och planerade aktiebolagsrättsliga regleringen i Sverige, Danmark, Storbritannien, Tyskland, Frankrike, Nederländerna, Polen, de baltiska länderna och Norge (Justitieministeriet. Utlåntanden och utredningar 2009:13, s. 19—21).

De stater som jämförts kan grupperas enligt om bestämmelserna om utdelningen av medel och skyldigheten att upprätta ett koncernbokslut har införts endast med stöd av direktiv eller om de nationella rättsmedlen kompletterar den lagstiftning som grundar sig på direktiv. De stater som jämförts kan indelas i stater som kräver att ett koncernbokslut upprättas för underkoncerners moderbolag i samband med utdelning av medel, och i stater som undantar underkoncerners moderbolag från skyldigheten att upprätta koncernbokslut med stöd av artikel 6 och/eller artikel 7 i koncernredovisningsdirektivet.

I Finland krävs det *uttryckligen* att underkoncernens moderbolag upprättar ett officiellt eller inofficiellt koncernbokslut i samband med utdelning av medel, och med stöd av försiktighetsbestämmelsen krävs detta *i praktiken* också i Sverige och Danmark, där man enligt gällande bolagslagar åtminstone

ska upprätta en i lag oreglerad koncernberäkning som inte revideras. I samband med en reform av den danska aktiebolagslagstiftningen föreslås att man frångår kravet på ett utlåtande från styrelsen när det gäller utdelning av medel.

Enligt artikel 6 i koncernredovisningsdirektivet omfattas små koncerner i Danmark, Estland, Lettland och Polen inte av skyldigheten att upprätta ett koncernbokslut. Enligt artikel 7 i koncernredovisningsdirektivet (alltså när ett företag på högre nivå som är registrerat eller har sitt säte inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet äger minst 90 procent av underkoncernens moderbolag) omfattas underkoncerners moderbolag i Tyskland, Frankrike, Norge, de baltiska staterna och Polen inte av skyldigheten att upprätta ett koncernbokslut. Samma bestämmelse gäller i Storbritannien och Danmark, men i dessa stater har den andel som ett moderbolag på högre nivå ska äga dessutom sänkts till 50 procent. I Storbritannien och Danmark förutsätts att aktörer som äger en minoritetsandel om minst 5 procent i underkoncernens moderbolag inte kräver att ett koncernbokslut upprättas senast sex månader innan räkenskapsperioden går ut. De undantag som nämns ovan gäller emellertid inte underkoncerners moderbolag, vars värdepapper är föremål för offentlig handel vid en fondbörs inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller vid någon annan reglerad marknad.

Den specialbestämmelse i ABL enligt vilken ett koncernbokslut alltid ska upprättas då ett moderbolag delar ut medel liknar den gällande lagstiftningen i Sverige och Danmark. I praktiken är bestämmelsen en nationell skärpning i förhållande till de undantag som tillåts enligt artiklarna 6, 7 och 8 i koncernredovisningsdirektivet. Kravet avviker från den nationella bolags- och bokföringsrättsliga lagstiftningen i de flesta av de jämförda EU-staterna, som antingen inte har något motsvarande krav över huvud taget eller som har ett krav som inte är lika tvingande. För de finska underkoncernernas moderbolag och de små koncernernas moderbolag medför detta kostnader som inte drabbar sådana koncerners moderbolag som omfattas av lagstiftningen i andra stater. De extra kostnaderna

beror bl.a. på företagets koncernstruktur och organisatoriska struktur, på hur frekventa ändringar i strukturen är och vilka redovisningsstandarder som tillämpas.

Jämförbarheten i fråga om medlemsstaternas lagstiftning kan dock påverkas av andra nationella faktorer, som av om en förutsättning för utbetalning av medel också är att solvensen säkerställs samt av förhållandet mellan bolagsrätt och insolvensrätt, fakturerings- och finansieringspraxis samt utsökningens effektivitet. Den lagstiftning och praxis som tillämpas i medlemsstaterna i fråga om solvenstestet behandlas i justitieministeriets promemoria (s. 24—36 och 40—45).

2 Bedömning av nuläget

2.1 EU-lagstiftningen och ökade möjligheter till användning av koncernstrukturer

Verksamhetsbetingelserna för finska bolag har ändrats betydligt såväl ekonomiskt som juridiskt under 2000-talet. Ändringarna har långtgående konsekvenser för företagsverksamheten. För det första har handeln mellan företag internationaliserats och kapitalmarknaden avreglerats (RP 109/2005, s. 15—16). För det andra har företagets övergång från en stat till en annan inom EU och skapandet av koncernstrukturer underlättats tack vare den bolags- och skatterättsliga lagstiftningen för EU:s institutioner om gränsöverskridande företagsarrangemang och EG-domstolens rättspraxis (Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/56/EG av den 26 oktober 2005 om gränsöverskridande fusioner av bolag med begränsat ansvar; Rådets direktiv 2005/19/EG av den 17 februari 2005 om ändring av direktiv 90/434/EEG om ett gemensamt beskattningssystem för fusion, fission, överföring av tillgångar och utbyte av aktier eller andelar som berör bolag i olika medlemsstater; Mål C—411/03 SEVIC Systems AG; Mål C—210/06 Cartesio Oktató és Szolgálató bt). I Finland har de ändringar som föranleds i bolagslagstiftningen av fusionsdirektivet och domen i mål C—411/03 SEVIC Systems AG genomförts i aktiebolagslagen den 31 december 2007 (1415/2007). Finland har genomfört det

skatterättsliga direktivet om ett gemensamt beskattningssystem i 52—52 h § i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet. Regleringen trädde i kraft den 1 januari 1996 (1733/1995). Den skatteneutrala regleringen gäller såväl finländska som gränsöverskridande företagsarrangemang (RP 103/2007 rd, s. 7—9).

Denna proposition påverkas indirekt av internationaliseringen, vilket innebär att man i bolagslagstiftningen bör sträva efter att undvika sådana lagstiftningsmässiga incitament som leder till att bolag flyttar utomlands.

2.2 Koncernstrukturer i praktiken

Frekvensen av användningen och ändrandet av koncernstrukturer har utretts med hjälp av uppgifter från Patent- och registerstyrelsens handelsregister, Skattestyrelsen, Koncernskattecentralen och Statistikcentralen samt en förfrågan i samband med att justitieministeriets promemoria var på remiss. I beredningen har man strävat efter att granska dels finska moderbolag som har utländska koncernföretag på lägre nivå, dels utländska moderbolag som har finska koncernföretag på lägre nivå. Dessutom har man under beredningen strävat efter att få fram information om helfinska koncerner och underkoncerner.

I handelsregistret fanns den 31 mars 2009 ca 199 000 privata och ca 200 publika aktiebolag. Enligt Statistikcentralens bedömning finns i Finland ca 125 000 statistikförda fungerande aktiebolag (situationen den 6 maj 2009). Av dessa bolag har ca 110 000 enligt uppgifterna om omsättning varit aktivt verksamma i över sex månader. Bolagen har indelats enligt det antal anställda och den omsättning som anmälts. Indelningen enligt antal anställda visar att ca 106 000 av de små företagen har färre än 10 anställda (nano- och mikroföretag), ca 13 000 företag har 10—49 anställda (medelstora företag) och ca 3 000 företag har minst 50 anställda (storföretag). Indelningen enligt omsättning visar att ca 55 000 företag har en omsättning som understiger 200 000 euro (nanoföretag), ca 33 600 företag har en omsättning på 200 000—999 999 euro (mikroföretag), ca 15 000 före-

tag har en omsättning på 1 000 000—7 299 999 euro (medelstora företag) och ca 5 000 företag har en omsättning på minst 7 300 000 euro (storföretag).

I handelsregistret fanns den 31 mars 2009 ca 3 850 andelslag och 270 andelsbanker, alltså sammanlagt ca 4 100 företag i andelslagsform. Enligt Statistikcentralens bedömning (situationen den 8 juni 2009) finns något under 2 200 andelslag i Finland. Av dessa andelslag hade något under 1 700 enligt uppgifterna om omsättning varit verksamma i över sex månader. Andelslagen har indelats enligt det antal anställda och den omsättning som anmäls. Indelningen enligt antal anställda visar att ca 1 900 av de små andelslagen har färre än 10 anställda (nano- och mikroandelslag), ca 220 andelslag har 10—49 anställda (medelstora andelslag) och något under 70 andelslag har minst 50 anställda (storandelslag). Indelningen enligt omsättning visar att ca 1 400 andelslag har en omsättning som understiger 200 000 euro (nanoandelslag), ca 160 andelslag har en omsättning på 200 000—999 999 euro (mikroandelslag), ca 60 andelslag har en omsättning på 1 000 000—7 299 999 euro (medelstora andelslag) och något under 70 andelslag har en omsättning på minst 7 300 000 euro (storandelslag).

Dessa uppgifter kan preliminärt jämföras med villkoren för skyldigheten att upprätta ett koncernbokslut enligt BokfL 3 kap. 9 § 2 mom., där två av villkoren ska uppfyllas under två på varandra följande räkenskapsperioder för att ett koncernbokslut behöver upprättas. Vid en separat granskning av villkoren för skyldigheten att upprätta ett koncernbokslut kan det konstateras att endast ca 3 000 bolag och något under 70 andelslag skulle vara tvungna att upprätta ett koncernbokslut räknat enligt antalet anställda (enligt bestämmelsen i BokfL över 50 anställda). På motsvarande sätt kan det konstateras att endast ca 5 000 bolag och något under 70 andelslag skulle vara tvungna att upprätta ett koncernbokslut räknat enligt omsättningen (enligt bestämmelsen i BokfL över 7 300 000 euro). Enligt en separat bedömning finns det i Finland 90 000—100 000 bolag och något under 1 600 andelslag som har färre än 10 anställda och som har en omsätt-

ning på under 1 000 000 euro. Inte ens om dessa bolag *fusionerades* till koncerner om fyra eller fem bolag med eventuella underkoncerner skulle villkoren för skyldigheten att upprätta bokslut enligt BokfL uppfyllas. I förhållande till BokfL innebär ABL 8 kap. 9 § 2 mom. en skärpning i fråga om skyldigheten att upprätta ett koncernbokslut vid utdelning av dessa bolags medel.

Skatteförvaltningen samlar per blankett in koncernuppgifter av koncernkunder för redovisning av skatter. I beräkningen av samfundsskatt är ett ägande på 90 procent vid årets slut ett villkor för att ett företag ska anses ingå i en koncern. Skatteåret 2007 var antalet 17 512 st., och i antalet har per koncernnummer (moderföretagets FO-nummer) räknats in antalet moder- och dotterföretag som ingår i en koncern. Antalet omfattar också andra bolagsformer än aktiebolag. Enligt de av Skatteförvaltningen förmedlade uppgifterna i Statistikcentralens koncernregister för 2007 fanns det ca 5 660 finska moderföretag, 1 217 utländska direkta moderföretag, 1 132 finska moderföretag till underkoncerner, 614 utländska moderföretag till underkoncerner, 11 704 finska dotterföretag och 5 632 utländska dotterföretag. Siffrorna har inte kunnat avstämmas sinsemellan.

Skatteförvaltningens siffror kan jämföras med siffrorna i Statistikcentralens koncernregister. Enligt de officiella statistiska uppgifterna för åren 2005—2007 från Statistikcentralens koncernregister fanns det i Finland ca 9 400—10 000 företag som ingick i koncerner. De flesta av företagen i koncernregistret var finska aktiebolag, eftersom det i hela registret inte finns mer än ett par mycket små kommanditbolag, som knappt alls påverkar de totala antalen. Det finns en del bostads- och fastighetsaktiebolag, men dessa har i regel varken några anställda eller någon omsättning. De allra minsta koncernerna statistikförs inte alls av Statistikcentralen. I övrigt ger siffrorna en bra bild av situationen för aktiebolagens del. Under motsvarande tid fanns det ca 240 000—300 000 företag som inte ingick i någon koncern. Nämda siffror omfattar alla företagsformer. Statistikcentralens uppgifter verkar även här vara betydligt lägre än de uppgifter som jämförts.

Andelen stora företag i koncernform av alla företag är liten, men deras andel av omsättningen och antalet anställda av alla företag är betydande (se närmare Justitieministeriet. Ut-låtanden och utredningar 2009:13, s. 49—50). Andelen kunder vid Koncernskattecentralen (KOVE) av Finlands aktiebolag är under 2 procent, men deras andel av samfundsskatten för hela landet har årligen överstigit 60 procent. Till Koncernskattecentralens behörighetsområde hör alla försäkringsbolag och banker, alla offentligt noterade bolag, europabolag samt vissa i Skattestyrelsens särskilda beslut nämnda bolag. Ett enskilt företag eller en koncern vars omsättning är minst 50 miljoner euro kan utnämnas till kund. Till Koncernskattecentralens kunder utnämndes 4 461 bolag år 2008. Dessa bolag hör till sammanlagt 537 koncerner, varutöver det finns 457 enskilda kundbolag. (Skatteförvaltningen, Koncernskattecentralens webbplats: Fakta om KOVE och kundförhållandet, http://www.vero.fi/default.asp?language=SW E&domain=VERO_KOVE&path=378&article=0& hämtat den 22 oktober 2009). Förslagen i propositionen har knappast någon stor inverkan på dessa 457 enskilda kundbolag vid Koncernskattecentralen när det gäller rapporteringen om enskilda bolag, eftersom det antas att bolagen inte äger finska bolag på lägre nivå.

En ökning av användningen av koncernstrukturer kan påvisas empiriskt med statistik från Statistikcentralen. Ungefär 16 procent av finska bolag med över 50 anställda har åren 2001—2006 flyttat delar av sin verksamhet utomlands. Industri- och informationsteknologiföretag i alla länder har flyttat delar av sin verksamhet utomlands i större utsträckning än serviceföretag. Av den verksamhet som flyttades eller överfördes flyttades mer än hälften till EU-länder, medan en fjärdedel flyttades till Asien. Enligt en undersökning beräknades stater utanför EU, särskilt Ryssland, få ta emot en större andel åren 2007—2009. Undersökningen visade att speciellt svenska, holländska och finska företag hellre flyttar sin verksamhet inom koncernen från ett land till ett annat än lägger ut den på utomstående aktörer. Verksamheten kan då övervakas internt av koncernen, vilket är önskvärt i synnerhet med tanke på strategisk

verksamhet. Endast i ca 10 procent av de finska svaren ansåg man att lagstiftningsmässiga hinder utgjorde ett problem. (Statistikcentralen 2008/I: Tieto & Trendit 4—5/2008, s. 29—34; Danmarks Statistik 2008: International Sourcing — Moving Business Functions Abroad, s. 7—9, 17, 22, 31, 33, 35—37, 49—52, <http://www.dst.dk/Vejviser/Portal/globalisering/IntSourcingPubl.aspx>, hämtat den 11 maj 2009).

Som utländska dotterbolag räknas i Statistikcentralens statistik finska företag som en utländsk instans har bestämmande inflytande över, företag i vilka ett utländskt företag har mer än 50 procent av rösterna eller ägarandelarna. År 2007 fanns det i Finland 2 807 sådana företag, och deras ägare kom i första hand från Sverige (698), Förenta staterna (447), Storbritannien (310) och Tyskland (273). Sammantaget fördelades de utländska dotterbolagens bestämmanderätt på 47 olika länder. Andelen utländska dotterbolag av alla företag i Finland var ca 0,7 procent. Dessas omsättning var nästan 80 miljarder euro, vilket motsvarar en andel på ca 20 procent av omsättningen för alla företag som är verksamma i Finland. Antalet anställda i utländska dotterföretag var ca 222 000, vilket är ungefär 14 procent av de anställda för alla företag. Siffrorna över antalet utländska dotterföretag, nettoomsättningen och antalet anställda har ökat något jämfört med den tidigare statistiken för året, vilket tyder på att det utländska ägandet i finska företag har ökat i jämn takt under de senaste åren. Däremot har företagens relativa andel av omsättningen för alla företag minskat jämfört med den tidigare statistiken. (Statistikcentralen 2008/II: Utländska dotterbolag i Finland 2007, http://www.stat.fi/til/ulkoy/2007/ulkoy_2007_2008—11—28_tie_001_sv.html hämtat den 22 oktober 2009).

Statistiken avslöjar inte i sig något om bildandet av underkoncerner med flera nivåer. Det bör ändå konstateras att finska bolag i allt större grad har skaffat sig majoritetsaktieandelar i utländska dotterföretag. På motsvarande sätt har utländska företags investeringar i Finland ökat. Ur skattetagarens synvinkel är det viktigt att se till att man inte genom lagstiftningen om sammanslutningar,

bokföring eller skatt uppmuntrar finska bolag att flytta sitt säte eller sitt fasta verksamhetsställe så att staten mister sin beskattningsrätt. Denna proposition bör således granskas även med tanke på hur den internationella näringsverksamheten utvecklas.

2.3 Syftet med och betydelsen av upprättande av koncernbokslut vid bedömning av solvensen

Ett syfte med att upprätta ett koncernbokslut är att beskriva koncernen som en enda ekonomisk helhet. I bakgrunden finns behovet av att hålla isär bokföringsskyldiga enheter. För att resultatet av koncernens verksamhet och koncernens ekonomiska ställning ska kunna uttryckas genom ett koncernbokslut, ska koncernens interna affärshändelser hållas separat från övriga affärshändelser. Därför dras de interna affärshändelserna mellan koncernföretag bort samtidigt som sådan täckning som koncernföretag haft av interna affärshändelser elimineras före en sammanställning.

Ett syfte med koncernbokslutet är också att ge en korrekt och tillräcklig bild av den företagsstruktur som bildar en ekonomisk helhet. Då koncernen bildar en ekonomisk helhet, anses den information som kommer från de juridiskt självständiga koncernenheterna inte vara tillräcklig vare sig för koncernledningen eller för ägarna, kreditgivarna, myndigheterna och samhället. Med hjälp av en korrekt och tillräcklig bild av bolagets ekonomiska ställning strävar man också efter andra samhällsliga syften, t.ex. förebyggande och utredning av brott. Enligt polismyndigheterna kan ett koncernbokslut minska polisens arbetsmängd i samband med en brottsutredning, om utredningen koncentreras till koncernnivå och koncernföretagens bokföring och särskilda bokslut har förrättats på korrekt sätt.

Ett syfte med koncernbokslut är dessutom att reglera utdelningen av medel så att den motsvarar bolagens, skattetagarens och även andra borgenärs behov. Enligt skattemyndigheterna ger ett koncernbokslut nödvändiga uppgifter som behövs för verkställande av beskattning, t.ex. om internprissättning.

Däremot ska större skattskyldiga lämna in en separat utredning om internprissättning enligt 14 a—14 c § i lagen om beskattningsförfarande (1558/1995). Med hjälp av koncernbokslut har man också strävat efter att förebygga sådant missbruk av koncernformen som är till skada för enskilda koncernföretags borgenärer och andra intressegrupper. Den tidigare ABL strävade efter att förebygga missbruk genom att binda moderbolagets vinstutdelning till koncernens utdelningsbara medel enligt koncernbokslutet. Det är ändå skäl att lägga märke till att de bestämmelser i 1895 års lag om aktiebolag som då låg till grund för regleringen i fråga om vinstutdelning till största delen var både bristfälliga och oklara. På motsvarande sätt var bokförings-, boksluts- och redovisningssystemen utvecklade. Detsamma gäller också lagstiftningen om andelslag i och med att den tidigare lagen var från 1954 (247/1954). Senare har lagstiftningen om upprättandet av bokslut för aktiebolag och andelslag kompletterats betydligt.

Det faktum att bestämmelserna om utdelning av medel är bundna till bokslutet i aktiebolagslagen och lagen om andelslag har både en formell och en innehållslig dimension. Beloppet av ett aktiebolags utdelningsbara medel är för närvarande bundet till det särskilda bokslutet för det bolag som delar ut medel. Trots detta har det framförts att koncernbokslutet är en verklig grund för bedömningen av solvensen (aktiebolagsarbetsgruppens betänkande 2003:4, s. 61—62). Om en utdelning senare misstänks stå i strid med t.ex. solvenskravet, kan uppgifterna i koncernbokslutet vara betydelsefulla med tanke på vad ledningen för moderbolaget bör känna till om koncernens och därigenom indirekt också moderbolagets ekonomiska situation. Villkoren för utdelningen av ett andelslags överskott omfattas av det balanstest som avses i 8 kap. 3 § i lagen om andelslag.

Det nämnda kravet på solvens, som gäller utdelningen av aktiebolags medel, har i frågasatts. För det första nämns detta krav inte veterligen som ett syfte med koncernbokslut i någon annan litteratur som gäller upprättandet av koncernbokslut. För det andra kan de koncerninterna elimineringar som görs i koncernbokslutet dölja finansiella och andra pos-

ter som väsentligt påverkar koncernbolagets solvens. Interna finansiella poster framgår av koncernföretagens särskilda bokslut och de kan användas för såväl lagliga som olagliga syften. För det tredje äventyrar ett dotterbolags konkurs inte nödvändigtvis moderbolagets solvens, om moderbolaget inte har ansvarsförbindelser i dotterbolaget. För det fjärde gäller elimineringar i koncernbokslutet inte nödvändigtvis alla poster i balansräkningen i synnerhet om de koncerninterna transaktionerna inte är betydande (se också BokfL 6 kap. 3 § och 7 § 4 mom.). För det femte beror koncernbokslutets betydelse för bedömningen av solvensen i hög grad på vilka bokförings- och bokslutsprinciper som har tillämpats och på den bokföringssyn som ligger till grund för dem (en konventionell eller en ekonomisk syn).

2.4 Ändringsbehov

2.4.1 Bestämmelser om utbetalning av aktiebolags medel

Upprättandet av ett koncernbokslut endast för utdelning av medel enligt specialbestämmelsen i ABL medför onödiga kostnader för en underkoncerns moderbolag, vars moderföretag upprättar koncernbokslutet och som enligt bokföringslagen inte behöver upprätta ett koncernbokslut. I synnerhet i stora internationella koncerner kan kostnaderna vara betydande.

Kravet på att upprätta ett koncernbokslut enligt ABL har vanligen ingen väsentlig betydelse för minoritetsaktieägare i underkoncernens moderbolag eftersom varje minoritetsägare enligt BokfL kan kräva att ett koncernbokslut upprättas samtidigt som minoritetsaktieägare enligt ABL vanligen har rätt att kräva att aktierna inlöses till gängse pris. För borgenärer har underkoncernbokslut en tämligen begränsad betydelse eftersom underkoncernbokslut vanligen inte spelar någon roll för bedömningen av underkoncernens moderbolags solvens och eftersom kravet i ABL inte gäller t.ex. sådana räkenskapsperioder med förlust där medel inte delas ut enligt bokslutet.

2.4.2 Bestämmelser om utbetalning av andelslags medel

Också andelslag kan med stöd av IFRS-standarderna värdera sin egendomspost i balansräkningens aktiva till gängse värde (se RP 109/2005 rd, s. 24). På samma sätt som för aktiebolag ökar värderingen av egendomsposternas gängse värde den icke-realiserade skillnaden mellan det värde som balansräkningen utvisar och egendomens verkliga värde. Av denna orsak ger balansräkningen inte nödvändigtvis en pålitlig bild av den ekonomiska ställningen i andelslaget.

Till följd av 8 kap. 5 § i den gällande lagen om andelslag är utdelningen av särskilt moderandelslagens överskott till medlemmar mera begränsad än utdelningen av moderbolagens vinst till aktieägare. Denna skillnad gör det svårare för andelslag att skaffa finansiering i eget kapital endast på grund av de bestämmelser som gäller organisationsformen, trots att det enligt affärsverksamhetens innehåll eller dess förhållande mellan risk och avkastning är fråga om två likadana företag, varav det ena är i aktiebolagsform och det andra i andelslagsform, som är aktiva på samma marknad.

Andelslagens verksamhetsmöjligheter och de åtgärder som är nödvändiga för att påvisa förutsättningarna för utdelning av medel behöver ändras till att motsvara kraven för aktiebolag så att företagsformerna behandlas lika i detta avseende.

I samband med det remissförfarande som ordnades om justitieministeriets promemoria frågade man hur remissinstanserna ställer sig till att de bestämmelser i lagen om andelslag som gäller utdelningen av medel ändras så att de motsvarar bestämmelserna i aktiebolagslagen. Med undantag för vissa experter på ekonomiförvaltning gav de övriga remissinstanserna förslaget sitt understöd, eller ställde sig åtminstone inte negativa till det.

2.4.3 Genomförandet av direktivet om aktieägares rättigheter

Efter genomförandet av direktivet om aktieägares rättigheter har det visat sig att de

bestämmelser i aktiebolagslagen och försäkringsbolagslagen (521/2008) som gäller tiden för utfärdandet av ett börsbolags stämmokallelse inte alltid uppfyller minimikravet enligt direktivet om bolagsstämman hålls direkt efter nyår eller påsk.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

Ett syfte med propositionen är att minska de årliga kostnader som föranleds finska koncernföretag på lägre nivå av rapporterings- och revisionsskyldigheterna, och att därigenom förbättra deras ställning i förhållande till europeiska konkurrenter. Samtidigt säkerställs en tillräcklig skyddsnivå för minoritetsaktieägare, minoritetsägare och borgenärer vid utdelningen av medel. Ett syfte är också att de förutsättningar för utdelning av andelslags medel som gäller balans- och solvenstestet ska motsvara utvecklingen inom den övriga lagstiftningen om sammanslutningar, så att kraven på andelslagen till dessa delar ska motsvara den gällande aktiebolagslagen.

3.2 Förslag

3.2.1 Bestämmelser om utbetalning av aktiebolags medel

Betydelsen av skyldigheten att upprätta ett särskilt koncernbokslut enligt ABL för att säkerställa förutsättningarna för utdelningen av medel är oklar, samtidigt som kravet kan medföra avsevärda extrakostnader för det bolag som delar ut medel. Inget motsvarande uttryckligt krav tillämpas i de övriga EU-staterna och därför föranleder kravet extra kostnader för finska bolag jämfört med bolag som är registrerade i övriga EU-stater. Det föreslås därför att skyldigheten att upprätta ett särskilt koncernbokslut slopas när underkoncernens moderbolag inte behöver upprätta ett koncernbokslut enligt undantagsbestämmelsen i BokfL 6 kap. 1 § 4 mom. Det föreslås att ändringen genomförs så att en

motsvarande undantagsbestämmelse fogas till ABL 8 kap. 9 § 2 mom.

3.2.2 Bestämmelser om utbetalning av andelslags medel

I propositionen föreslås att skyldigheten att upprätta ett koncernbokslut och en koncernbalansräkning för utdelning av andelslags överskott, återbetalning och nedsättning av insats samt minskning av antalet andelar slopas. I fråga om aktiebolag motsvarar motiveringen de grunder för koncernbalansräkningens finländska särdrag och ställning med hjälp av vilka kravet på koncernbalansräkning slopades vid utdelningen av aktiebolags medel (RP 109/2005 rd, s. 25). På motsvarande sätt som i förarbetena till ABL kan det konstateras att balansräkningen inte enligt de gällande sammanslutnings- och bokföringsbestämmelserna ger en tillräckligt pålitlig bild av företagets ekonomiska ställning i samband med utdelningen av medel (RP 109/2005 rd, s. 24—25 och 126—128), och därför föreslås i propositionen att det krav på att bevara solvensen som finns i aktiebolagslagen också ska tas in i lagen om andelslag.

3.2.3 Genomförandet av direktivet om aktieägares rättigheter

De föreslås att de bestämmelser i ABL och försäkringsbolagslagen som gäller tiden för utfärdandet av ett börsbolags stämmokallelse ska ändras för att genomföra direktivet om aktieägares rättigheter, så att tiden mellan utfärdandet av stämmokallelsen och bolagsstämmans avstämningsdag alltid är minst åtta dagar.

3.2.4 Omständigheter som kräver fortsatt beredning

På grund av den respons som gavs om justitieministeriets promemoria bereds separat de bestämmelser om förutsättningarna för utdelning av medel som gäller sloandet av skyldigheten att upprätta ett separat koncernbokslut enligt ABL och lagen om andelslag och ett förtydligande av solvenstestet.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Konsekvenser för företagen

Medlemsföretagen i Finlands Näringsliv rf gör bedömningen att det i börsbolag med flera nivåer årligen kan uppkomma kostnader på upp till 100 000 euro i moderbolag och moderandelslag på lägre nivå på grund av skyldigheterna som gäller upprättandet av koncernbokslut och revision. Beloppet är en grov uppskattning som man under beredningen har förhållit sig till med stor reservation. Det är svårt att göra en exakt bedömning eftersom kostnaden i varje enskilt fall påverkas av flera faktorer, t.ex. vilken bokförings- och bokslutsprincip som tillämpas, koncernens struktur och typen av bokföringsposter. Om detta belopp skulle stanna kvar inom koncernen, skulle det påverka hela koncernens ekonomi på ett positivt sätt liksom också betalningarna till borgenärerna och i sista hand den ersättning som betalas ut till aktieägarna av det egna kapitalet. I en liten koncern har kostnaderna för underkoncernens koncernbokslut uppskattats till 800—2 000 euro per år (enligt utlåntagandet från GRM-revisorer rf).

Förslagen i propositionen har olika inverkan på de bolag och andelslag som tillämpar IFRS-standarder eller därmed jämförbara, allmänt godtagna bokslutsprinciper (BokfL 6 kap. 4 § samt 7 a kap. 2 och 3 §) och på de bolag och andelslag som tillämpar bestämmelser i den nationella bokföringslagstiftningen. Bolag och andelslag som tillämpar IFRS-standarder eller därmed jämförbara, allmänt godtagna bokslutsprinciper är tvungna att ge mera bokslutsuppgifter, i synnerhet bokslutsnoter, än bolag och andelslag som tillämpar de nationella bestämmelserna. Detta innebär att koncernföretag som tillämpar IFRS-standarder eller därmed jämförbara, allmänt godtagna bokslutsprinciper drar den största ekonomiska nyttan av förslaget.

Det finns inga uppgifter om i vilken utsträckning IFRS-standarder och nationella bokslutsbestämmelser tillämpas i underkoncernföretag. Klart är att det i Finland enligt BokfL är obligatoriskt för bokföringsskyl-

diga som har satt i omlopp värdepapper som är föremål för offentlig handel enligt värdepappersmarknadslagen eller motsvarande handel vid en fondbörs som lyder under lagstiftningen i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet att tillämpa IFRS-standarderna på koncernbokslut (BokfL 7 a kap. 2 § 1 mom.). Propositionen inverkar inte på tillämpningen av nämnda bestämmelse. Dessutom får andra än i BokfL 7 a kap. 2 § avsedda bokföringsskyldiga upprätta sina bokslut eller koncernbokslut med iakttagande av IFRS-standarder, om deras bokföring, bokslut, verksamhetsberättelse och förvaltning granskas i enlighet med revisionslagen (459/2007) (7 a kap. 3 § 2 mom.). Bestämmelsen har betydelse i synnerhet för sådana bolag och andelslag, vilkas moderbolag eller moderandelslag på högre nivå tillämpar IFRS-standarder eller därmed jämförbara, allmänt godtagna bokslutsprinciper och som av sina dotterföretag kräver en rapportering enligt samma standarder eller principer med stöd av BokfL 6 kap. 4 § 2 mom.

Enligt ABL 7 kap. 6 §, 7 kap. 1 och 2 § i lagen om andelslag och 5 § i revisionslagen ska minst en av de revisorer som bolags- eller andelsstämman organ väljer vara en CGR-revisor eller en CGR-sammanslutning, om det är fråga om en sammanslutning som är föremål för offentlig handel eller om sammanslutningen eller stiftelsen under den avslutade räkenskapsperioden uppfyller minst två av de villkor som nämns i bestämmelsen. Enligt 6 § i revisionslagen gäller det samma koncerner. Enligt 12 § i revisionslagen ska revisorn i moderföretaget också granska koncernbokslutet samt försäkra sig om att revisorerna i de företag som ingår i koncernen har förrättat revisionen på korrekt sätt.

Enligt förslaget ska också utdelningen av moderandelslagens medel grunda sig på ett särskilt bokslut och ett solvenstest. Förslaget innebär att förutsättningarna för utdelning av andelslags medel motsvarar bestämmelserna om aktiebolag, vilket bedöms underlätta andelslagens anskaffning av finansiering i eget kapital och minska de administrativa kostnader som andelslagen föranleds av utdelningen av medel.

Konsekvenser för aktieägare, medlemmar, investerare och borgenärer

Avsikten med förslagen är att minska antalet koncernbokslut för moderbolag och moderandelslag till finska underkoncerner. Propositionen inverkar inte på något annat minoritetsaktieägar- och minoritetsandelsägar-skydd.

Om underkoncernens moderbolag eller moderandelslag med hänsyn till omfattningen av sin verksamhet är skyldigt att upprätta koncernbokslut, har varje aktie- eller andelsägare i moderbolaget eller moderandelslaget rätt att enligt BokfL kräva att ett koncernbokslut upprättas. I de minsta koncernerna har minoritetsaktieägare eller minoritetsandelsägare inte rätt att kräva att ett koncernbokslut upprättas, om skyldigheten att upprätta det inte föreskrivs enligt BokfL. Dock har koncernbokslutet för en liten koncern endast en liten inverkan på bedömningen av moderbolagets solvens.

Enligt propositionen kan bolagets och andelslagets intressegrupper bedöma underkoncernens moderbolags solvens endast utifrån uppgifterna i de särskilda boksluten för underkoncernens moderbolag eller moderandelslag samt andra koncernföretag. I praktiken kan man med hjälp av de separata boksluten utreda de koncerninterna rörelse- och finansieringsposter som påverkar solvensen och som uttryckligen har eliminerats i koncernbokslutet. Dessutom bör det beaktas att man med utgångspunkt i historisk bokslutsinformation endast delvis kan bedöma solvensen. Vid solvensbedömningen är det skäl att förutom historiska fakta beakta också vad bolaget eller andelslaget vet om sådant som har betydelse för dess framtid (se RP 109/2005 rd, s. 127). Med förslaget vill man stödja bolag och andelslag att frivilligt, aktivt och med inriktning på det viktigaste följa upp sin ekonomi.

4.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

När det gäller konsekvenserna för myndigheterna skulle ett slopande av skyldigheten för underkoncerners moderbolag att upprätta koncernbokslut i och för sig minska mängden

bokslutsinformation som lämnas in till myndigheterna. Myndigheterna har inte gett någon specificerad bedömning av hur nödvändig all den ekonomiska information som för närvarande lämnas in i form av koncernbokslut för underkoncerners moderbolag och moderandelslag är för dem och hur förslagen påverkar myndigheternas möjligheter att er hålla upplysningar. Det är sannolikt att sådana förmåner som har förmögenhetsvärde kan smusslas undan med hjälp av komplicerade koncernstrukturer och företag eller fonder i skatteparadis trots redovisningsnormerna eller dessas strukturer och att det egentliga problemet snarare hänför sig till informationsutbytet mellan myndigheter i olika stater än till skyldigheten för moderbolag och moderandelslag till finska underkoncerner att upprätta koncernbokslut. Förslagets inverkan på myndigheternas möjligheter att få information om gäldenärens brott och bokföringsbrott har av dessa orsaker ansetts vara liten.

5 Beredningen av propositionen

Vid justitieministeriet utarbetades som tjänsteuppdrag en promemoria om behovet av att ändra bestämmelserna i ABL (624/2006). I promemorian behandlas moderbolagens skyldighet att upprätta ett koncernbokslut, förtydligandet av det maximala beloppet av utdelningsbara medel och säkerställandet av solvensen vid utdelning av bolags medel. Promemorian gäller publika och privata aktiebolag. Utlåtanden om promemorian begärdes den 18 maj och den 2 juni 2009 av sammanlagt 82 olika företrädare för bolag, investerare, bolagsledning, myndigheter, organisationer, finansiärer och olika tjänsteleverantörer. Alla utlåtanden skulle lämnas in senast den 17 juli 2009. Det sista utlåtandet lämnades in den 6 augusti 2009. Utlåtanden eller preliminära kommentarer lämnades in av 36 instanser. Ett sammandrag av utlåtandena har funnits på justitieministeriets webbplats sedan september 2009. Remissinstanserna understödde, eller motsatte sig inte, de förslag som gällde slopandet av skyldigheten för underkoncerners moderbolag och moderandelslag att upprätta ett koncernbokslut enligt aktiebolagslagen och lagen om andelslag och ändrandet av la-

gen om andelslag så att den i fråga om förutsättningarna för utdelning av medel motsvarar den gällande aktiebolagslagen. Remissinstanserna hade olika ståndpunkter i fråga om de förslag som gällde slopandet av skyldigheten att upprätta koncernbokslut enligt aktiebolagslagen för alla aktiebolags del samt bedömningen av solvensen och förtydligandet av det maximala beloppet av utdelningsbara medel.

Utifrån den respons som gavs bestämde man att, av de föreslagna ändringar som gäller förutsättningarna för utdelning av medel, separat bereda ett brådskande slopande av

skyldigheten att upprätta ett koncernbokslut för underkoncernens moderbolag och moderandelslag. Beredningen av de övriga ändringar som föreslås i justitieministeriets promemoria fortsätter.

Justitieministeriet upptäckte i september 2009 att genomförandet av direktivet om aktieägares rättigheter var bristfälligt. Om förslaget till förlängning av tiden för utfärdandet av ett börsbolags stämmokallelse till ett börsbolags stämma har i oktober 2009 hörts börsbolag, investerare och representanter för bolagens intressegrupper, som understödde ändringsförslaget.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag**1.1 Aktiebolagslag****5 kap. Bolagsstämma**

19 §. Kallelsetid. Det föreslås att 4 mom. ändras så att tiden mellan utfärdandet av stämmokallelsen och bolagsstämmans i 4 kap. 2 § 2 mom. avsedda avstämningsdag alltid ska vara minst åtta dagar inklusive helgdagar. Avstämningsdagen och dagen för utfärdandet av stämmokallelsen räknas inte in i den utsatta tiden. Efter genomförandet av direktivet om aktieägares rättigheter har det uppdagats att om bolagsstämman hålls direkt efter påsk, kan det vara endast sex dagar mellan avstämningsdagen och den sista dagen för kallelse enligt den gällande lagen. Det samma gäller vissa år bolagsstämmor som hålls direkt efter nyår. Syftet med ändringen är att genomföra artikel 7.3 i direktivet om aktieägares rättigheter.

Direktivet om aktieägares rättigheter borde ha satts i kraft senast den 3 augusti 2009. Enligt EG-domstolens rättspraxis har ett direktiv omedelbar rättsverkan om en bestämmelse är så klar och entydig att den kan åberopas av en privatperson och tillämpas av en nationell domstol. Bestämmelsen ska vara ovillkorad och införlivningsfristen ska ha gått ut och dessutom ska medlemsstaten ha underlåtit att sätta direktivet i kraft på lämpligt sätt inom utsatt tid. Bestämmelsen om tiden för stämmokallelse i artikel 7.3 i direktivet uppfyller kraven för direkt rättsverkan och därför är någon nationell övergångsperiod inte möjlig för ändringen av detta moment.

8 kap. Eget kapital, bokslut, verksamhetsberättelse och koncern

9 §. Koncernbokslut. Det föreslås att 2 mom. som gäller skyldigheten att upprätta ett koncernbokslut i samband med utbetalning av medel ska ändras så att ett sådant moderbolag till en underkoncern som enligt

BokfL 6 kap. 1 § 4 mom. är befriat från skyldigheten att upprätta koncernbokslut inte behöver upprätta ett koncernbokslut vid utbetalning av medel.

För större underkoncerners moderbolag innebär förslaget att bolaget inte behöver upprätta ett koncernbokslut vid utdelning av medel till en överkoncerns moderbolag och eventuella andra aktieägare, om överkoncernens moderbolag är ett företag som lyder under lagstiftningen i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som äger minst nio tiondelar av aktierna i en finsk underkoncerns moderbolag, de övriga ägarna i underkoncernens moderbolag ger sitt samtycke till att koncernbokslut inte upprättas och boksluten för underkoncernens moderbolag och dess dotterbolag sammanställs med det koncernbokslut för överkoncernens moderbolag som offentliggörs. Underkoncernbokslut ska fortfarande alltid upprättas om aktierna eller andelarna i underkoncernens moderbolag är föremål för offentlig handel enligt värdepappersmarknadslagen eller för motsvarande handel vid en fondbörs som lyder under lagstiftningen i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Enligt gällande ABL grundar sig det maximala beloppet av de utdelningsbara medlen i koncernens moderbolag på det särskilda bokslutet och inte på koncernbokslutet. Enligt förarbetena till den gällande ABL kan koncernbokslutet inverka på bedömningen av moderbolagets solvens. I förarbetena till lagen motiveras dock inte närmare hur solvensen framgår av det koncernbokslut som upprättats av underkoncernens moderbolag. Koncernbokslutet gäller transaktioner under den senaste räkenskapsperioden. Även moderbolagets solvens påverkas avsevärt av koncernföretagens interna kassaflöden som har eliminerats i koncernbokslutet enligt gällande bestämmelser i BokfL 6 kap. och 3 kap. i bokföringsförordningen. Koncernens interna kassaflöden framgår i tillräcklig utsträckning av koncernföretagens särskilda bokslut. Därför är det inte alltid nödvändigt

att upprätta koncernbokslut för att bedöma moderbolagets solvens.

Om moderbolaget till det bolag som delar ut medel upprättar ett koncernbokslut enligt EU:s koncernredovisningsdirektiv, minskar förslaget produktionen och kontrollen av överlappande bokslutsinformation som inte tillför intressegrupperna någon väsentlig information. Förslaget minskar också de kostnader som stora underkoncerners moderbolag har av upprättandet av bokslut och förrättandet av revision, utan att ändringen alls påverkar ställningen för minoritetsaktieägarna i underkoncernens moderbolag. Förslaget påverkar inte heller nämnvärt underkoncernens moderbolags borgenärer.

Om moderbolaget delar ut vinst i förskott utifrån resultatet för den pågående räkenskapsperioden, är ett villkor för utdelning av medel fortfarande att bolaget enligt ABL 13 kap. 3 § upprättar ett särskilt bokslut för utdelningen av medel och, om bolaget enligt BokfL är skyldigt att göra det, också ett koncernbokslut.

Den föreslagna ändringen tillämpas på koncernbokslut för den räkenskapsperiod som upphör tidigast när lagen träder i kraft.

1.2 Lag om andelslag

6 kap. Bokslut och koncernbokslut

8 §. Koncernbokslut. Det föreslås att 2 mom. ändras i enlighet med den ovan föreslagna ändringen av ABL 8 kap. 9 § 2 mom. Den föreslagna ändringen hänför sig till ändringen av 8 kap. 5 § i enlighet med ABL 13 kap. 2 §, så att begränsningen inte längre ska grunda sig på det fria egna kapital som koncernbokslutet utvisar utan på att andelslaget är solvent också efter utdelningen av medel. Till följd av ändringarna begränsar koncernbokslutet inte längre schematiskt beloppet av de utdelningsbara medlen.

8 kap. Medelsanvändningen, reservfond, överkursfond och uppskrivningsfond

5 §. Moderandelslagets utdelningsbara överskott. Det föreslås att den gällande be-

stämmelsen, enligt vilken moderandelslagets fria egna kapital som utvisas av koncernbokslutet schematiskt påverkar beloppet av utdelningsbara medel, ska ersättas med ett krav på att ett andelslag som delar ut medel också ska vara solvent efter utdelningen. Enligt förslaget får medel inte delas ut, om det då betalningsbeslutet fattades var känt eller borde ha varit känt att andelslaget var insolvent eller att utbetalningen skulle leda till insolvens. Motsvarande bestämmelser finns i ABL 13 kap. 2 §.

Det uttryckliga kravet på solvens gäller alla andelslag som delar ut medel. Förslaget motsvarar gällande rätt. Styrelsens allmänna omsorgsplikt har ansetts omfatta bedömning av solvensen (i fråga om ABL, se RP 109/2005 rd, s. 126).

Efter att den schematiska begränsning som grundar sig på koncernbokslutet slopas ska även beloppet av moderandelslagets utdelningsbara medel i första hand räknas utifrån bolagets särskilda bokslut.

10 kap. Återbetalning och nedsättning av insats samt minskning av antalet andelar

2 §. Moderandelslagets återbetalningsbara egna kapital. Det föreslås att paragrafen upphävs. Till följd av att paragrafen upphävs begränsar koncernbokslutet inte längre schematiskt det belopp av insatser som återbetalas i moderandelslaget. I förslaget framhävs dock att det solvenstest som föreslås i 8 kap. 5 § också ska tillämpas på återbetalning av insatser.

1.3 Försäkringsbolagslag

5 kap. Bolagstämma

15 §. Kallelsetid. Det föreslås att 1 mom. ändras så att tiden mellan utfärdandet av ett börsbolags stämmokallelse och bolagsstämmans avstämningsdag alltid ska vara åtta dagar. Motiveringen till ändringen anges ovan vid ABL 5 kap. 19 §.

1.4 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 31 december 2009. Avsikten är att underkoncernernas moderaktiebolag och moderandelslag inte ska behöva upprätta koncernbokslut som ansetts onödiga. Avsikten är också att de bestämmelser som överensstämmer med bestämmelserna i ABL om förutsättningarna för vinstutdelning ska tillämpas på utdel-

ningen av överskott från moderandelslag i fråga om det överskott som delas ut för den redan pågående räkenskapsperioden och i fråga om det belopp av insatser som återbetalas utifrån bokslutet för denna räkenskapsperiod.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av 5 kap. 19 § och 8 kap. 9 § i aktiebolagslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i aktiebolagslagen av den 21 juli 2006 (624/2006) 5 kap. 19 § 4 mom. och 8 kap. 9 § 2 mom., av dem 5 kap. 19 § 4 mom. sådant det lyder i lag 585/2009, som följer:

5 kap.	8 kap.
Bolagsstämma	Eget kapital, bokslut, verksamhetsberättelse och koncern
19 §	9 §
<i>Kallelsetid</i>	<i>Koncernbokslut</i>

Börsbolag ska utfärda stämmokallelse senast tre veckor före bolagsstämman. Stämmokallelsen ska dock utfärdas minst nio dagar före bolagsstämmans i 4 kap. 2 § 2 mom. avsedda avstämningsdag.

Moderbolaget ska alltid upprätta ett koncernbokslut, om det betalar ut medel till aktieägarna eller är ett publikt aktiebolag. Ett koncernbokslut behöver dock inte upprättas, om bolaget enligt 6 kap. 1 § 4 mom. i bokföringslagen är befriat från skyldigheten att upprätta koncernbokslut.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av lagen om andelslag

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen av den 28 december 2001 om andelslag (1488/2001) 10 kap. 2 § samt
ändras 6 kap. 8 § 2 mom. och 8 kap. 5 § som följer:

6 kap.

Bokslut och koncernbokslut

8 §

Koncernbokslut

Moderandelslaget ska alltid upprätta ett koncernbokslut, om det betalar ut medel. Ett koncernbokslut behöver dock inte upprättas, om andelslaget enligt 6 kap. 1 § 4 mom. i bokföringslagen är befriat från skyldigheten att upprätta koncernbokslut.

8 kap.

Medelsanvändningen, reservfond, överkursfond och uppskrivningsfond

5 §

Solvens

Medel får inte betalas ut, om det då betalningsbeslutet fattades var känt eller borde ha varit känt att andelslaget var insolvent eller att utbetalningen skulle leda till insolvens.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av 5 kap. 15 § i försäkringsbolagslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i försäkringsbolagslagen av den 18 juli 2008 (521/2008) 5 kap. 15 § 4 mom., sådant
det lyder i lag 587/2009, som följer:

5 kap.	nast tre veckor före bolagsstämman. Stäm-
Bolagsstämma	mokallelsen ska dock utfärdas minst nio da-
	gar före bolagsstämmans avstämningsdag.

15 §

Kallelsetid

----- Denna lag träder i kraft den
Börsbolag ska utfärda stämmokallelse se- 20 .

Helsingfors den 13 november 2009

Republikens President**TARJA HALONEN**Justitieminister *Tuija Brax*

*Bilaga
Parallelltext*

1.

Lag

om ändring av 5 kap. 19 § och 8 kap. 9 § i aktiebolagslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i aktiebolagslagen av den 21 juli 2006 (624/2006) 5 kap. 19 § 4 mom. och 8 kap. 9 § 2 mom., av dem 5 kap. 19 § 4 mom. sådant det lyder i lag 585/2009, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

5 kap.

Bolagsstämma

Bolagsstämma

19 §

19 §

Kallelsetid

Kallelsetid

Börsbolag ska utfärda stämmokallelse senast tre veckor före bolagsstämman.

Börsbolag ska utfärda stämmokallelse senast tre veckor före bolagsstämman. *Stämmokallelsen ska dock utfärdas minst nio dagar före bolagsstämmans i 4 kap. 2 § 2 mom. avsedda avstämningsdag.*

8 kap.

8 kap.

Eget kapital, bokslut, verksamhetsberättelse och koncern

Eget kapital, bokslut, verksamhetsberättelse och koncern

9 §

9 §

Koncernbokslut

Koncernbokslut

Moderbolaget skall alltid upprätta ett kon-

Moderbolaget ska alltid upprätta ett kon-

cernbokslut, om det betalar ut medel till aktieägarna eller är ett publikt aktiebolag.

cernbokslut, om det betalar ut medel till aktieägarna eller är ett publikt aktiebolag. *Ett koncernbokslut behöver dock inte upprättas, om bolaget enligt 6 kap. 1 § 4 mom. i bokföringslagen är befriat från skyldigheten att upprätta koncernbokslut.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag**om ändring av lagen om andelslag**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen av den 28 december 2001 om andelslag (1488/2001) 10 kap. 2 § samt
ändras 6 kap. 8 § 2 mom. och 8 kap. 5 § som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

6 kap.

6 kap.

Bokslut och koncernbokslut**Bokslut och koncernbokslut**

8 §

8 §

*Koncernbokslut**Koncernbokslut*

Ett koncernbokslut skall alltid upprättas, om ett moderandelslag återbetalar insatser, tilläggsinsatser eller placeringsinsatser, annars delar ut medel till medlemmarna eller till andra ägare av andelar, tilläggsandelar eller placeringsandelar eller i fråga om kapitallån återbetalar kapital eller betalar ränta på det eller annan gottgörelse.

Moderandelslaget ska alltid upprätta ett koncernbokslut, om det betalar ut medel. Ett koncernbokslut behöver dock inte upprättas, om andelslaget enligt 6 kap. 1 § 4 mom. i bokföringslagen är befriat från skyldigheten att upprätta koncernbokslut.

8 kap.

8 kap.

Medelsanvändningen, reservfond, överskottsfond och uppskrivningsfond**Medelsanvändningen, reservfond, överskottsfond och uppskrivningsfond**

5 §

5 §

*Moderandelslagets utdelningsbara överskott***Solvens**

Som ett moderandelslags utdelningsbara överskott anses det mindre av de belopp som räknats ut på basis av balansräkningen och koncernbalansräkningen.

Det utdelningsbara överskottet enligt koncernbalansräkningen uträknas med iakttagande i tillämpliga delar av bestämmelserna i 3

Medel får inte betalas ut, om det då betalningsbeslutet fattades var känt eller borde ha varit känt att andelslaget var insolvent eller att utbetalningen skulle leda till insolvens.

och 4 §. Till det utdelningsbara överskott som räknas ut på basis av koncernbalansräkningen hänförs inte:

1) sådan vinst eller sådant överskott från en dottersammanslutning som omfattas av en sådan begränsning av utdelning av överskott eller vinst som motsvarar den begränsning som anges i 10 kap. 9 § 3 mom., eller

2) de belopp som av i bokföringslagen avsedda reserver i boksluten för sammanslutningarna i koncernen eller av skillnaden mellan de registrerade och planenliga avskrivningarna har upptagits som eget kapital i koncernbokslutet.

10 kap.

**Återbetalning och nedsättning av insats
samt minskning av antalet andelar**

2 §

Moderandelslagets återbetalningsbara egna kapital

Beloppet av det egna kapital som i moderandelslaget kan användas till återbetalning av insatser är det mindre av de belopp som balansräkningen och koncernbalansräkningen utvisar. (upphävs)

Det belopp enligt koncernbalansräkningen som kan användas för återbetalning uträknas med iakttagande i tillämpliga delar av 1 §.

Denna lag träder i kraft den
20 .

3.

Lag**om ändring av 5 kap. 15 § i försäkringsbolagslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i försäkringsbolagslagen av den 18 juli 2008 (521/2008) 5 kap. 15 § 4 mom., sådant
det lyder i lag 587/2009, som följer:

Gällande lydelse

5 kap.
Bolagstämma
15 §
Kallelsetid

Föreslagen lydelse

5 kap.
Bolagsstämma
15 §
Kallelsetid

Börsbolag ska utfärda stämmokallelse se-
nast tre veckor före bolagsstämman.

Börsbolag ska utfärda stämmokallelse se-
nast tre veckor före bolagsstämman. *Stäm-
mokallelsen ska dock utfärdas minst nio da-
gar före bolagsstämmans avstämningsdag.*

Denna lag träder i kraft den
20 .
